

Як захистити небо над Країною Творців?

З одного боку, щоб український народ міг і далі жити й творити у своїй країні, треба захистити небо над нею (а значить – і всю її), а з іншого, – насамперед саме за допомогою творчості люди можуть захиститися найефективніше, бо природа людини – це природа творця. Так, – творця, а зовсім не паразита на ґрунті експлуатації собі подібних та на ґрунті постійної експлуатації природних надр планети. А у цій війні намякразіпротистоїтьтакогаштибупаразит-агресор: паразитарна імперія російського фашизму. І якби наша влада в попередні роки створення й повноцінного існування незалежної Української держави це глибоко усвідомлювала, то ми не втратили б ані Крим з Донбасом, ані (тим більше) інші наші території, які захопив лютий ворог після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022-го року.

Тож у цьому числі ми й вирішили представити нашим читачам знайдені в різних авторитетних ЗМІ матеріали на тему можливості захистити небо над Україною підчас російсько-української війни, уже на початку 2024-го року, з можливими перспективами на найближче майбутнє. І на 3-6-й сторінках цього здвоєного випуску газети за лютий ми їх і розмістили.

Представляючи ці матеріали, ми, посеред іншого, просимо в першу чергу звернути увагу на матеріал під заголовком: «Нам потрібні дрони, які плавають, літають, стрибають, розмінують». Його авторка, Ярослава МИЩЕНКО, розповідає про творця-оборонця Тараса ЄЛЕЙКА. Вона підкреслює в ньому, що він – «не просто командир групи аеророзвідки Головного управління розвідки, він – один із піонерів застосування дронів. З друзями він, учасник АТО, робив їх у Львові на базі авіамоделного гуртка від початку війни 2014 – до лютого 2022-го, а вже підчас великої війни розумом і коштом своїм та підрозділу зробив перші FPV-дрони».

Розповідаючи, воїн-творець ділить цю війну на кілька періодів, а про перший, зокрема, розповідає так: «У перший період була одна з найважчих наших битв, про яку я говорю із гордістю. Це, коли ми відбивали наступ москвитів з харківського напрямку при спробі форсування Сіверського Донця, коли вони формували великий ударний кулак, будували понтонні переправи. Операція біля Білогорівки мені запам'яталася, бо це було виснажливих 4 дні. І кожний з них закінчувався перемогою. Вони до 9 травня планували повністю захопити Луганську область, для цього форсували річку Сіверський Донець. Ми щодня вставали о другій, шурували через Бахмут на Білогорівку. Дивимося, а в них вже понтонна переправа побудована. Працюємо артилерією, але у нас дві гаубиці, усього лише 34 снаряди. Це дуже мало. І вже о 8.30 у нас снаряди закінчилися, чекаємо, що підвезуть. А поки – спостерігаємо, як піхота пересувається, бронетехніка суне. І ти розумієш, що безпорадний, нічого не можеш зробити. А потім таки підвозять снаряди і з обіду вже починаєш по них працювати – техніка горить. І до вечора, до сьомої – вже переправа розбита. Перемога. І так чотири дні поспіль...».

Але найголовніше сьогодні – це захистити небо над нашою Країною Творців: як за допомогою дронів, так і за допомогою авіації та засобів ППО. Про це і йде мова у матеріалах на зазначених вище сторінках нашої газети.

Євросоюз остаточно затвердив 50 млрд євро для України

Рада ЄС затвердила програму Ukraine Facility загальним обсягом 50 млрд євро на 2024-2027 роки. Це останній орган, який мав це зробити. Рада Європейського союзу у середу, 28 лютого, остаточно затвердила фінансову допомогу для України (інструмент Ukraine Facility) загальним обсягом 50 млрд євро на 2024-2027 роки. Про це повідомляється на сайтах Міністерства фінансів України та Ради ЄС.

Новий «Інструмент для України» (Ukraine Facility) готували з червня 2023 року, коли його вперше презентувала Європейська комісія. Гроші у вигляді грантів та позик надаватимуться на основі виконання Плану України, який підкріплюватиметься низкою умов, погоджених з Євросоюзом.

Україна отримуватиме транші за фіксованим щоквартальним графіком на основі платіжних запитів і після перевірки Єврокомісією виконання відповідних умов.

Якщо якась з умов не буде виконана, комісія вираховуватиме відповідну суму з платежу. Ці гроші не згоратимуть: Україна зможе отримати вираховану суму, якщо виконає відповідну умову, але не пізніше ніж через рік після початкового дедлайну.

Ukraine Facility складається з трьох частин:

– 39 млрд євро бюджетної підтримки (зокрема 5 млрд євро у вигляді грантів);

– 8 млрд євро інвестиційного інструменту для покриття ризиків;

– 3 млрд євро технічної підтримки, зокрема на покриття відсотків за кредитами.

Україна розраховує, що перший транш у розмірі 4,5 млрд євро буде найближчими тижнями.

Це стане можливим завдяки механізму перехідного фінансування (Bridge financing), який дозволить ЄС виділити необхідне Україні фінансування у коротший термін до початку дії Facility. Підписання відповідної кредитної угоди та меморандуму очікується на початку березня.

Останній транш від Євросоюзу в межах попередньої 18-мільярдної програми макрофінансової допомоги Україна отримала 21 грудня. У 2023 році Європейський союз став найбільшим донором прямої бюджетної підтримки. Його гроші забезпечили більш ніж 45% потреби у зовнішньому фінансуванні держави.

Андрій ВОДЯНИЙ,
старший редактор новин, сайт «LIGA.net», 28 ЛЮТОГО 2024 РОКУ.

Микола КОРОБКО і захисна броня із творчості в обороні прав українства

Війна править бал сьогодні. Однак вона має обов'язково завершитися. До того ж, ніяка війна не скасовує творчості, а навпаки: саме наша творчість може прискорити її завершення і наблизити перемогу над агресором. Та й ні в якому разі ми не повинні забувати про своїх творців, бо саме завдяки їх діяльності духовна міць нашої Батьківщини не послаблювалась, а зміцнювалась і зростала. До того ж, одним із найдіяльніших в українському громадянському суспільстві творців протягом останніх десятиліть був наш земляк, засновник і керівник Криворізького міського правозахисного товариства Микола Іванович Коробко. А мине ще зовсім небагато часу – і настане 30 березня: день, коли три роки тому, в 1921-му, наш лідер пішов із життя. Тож це слово – в пам'ять про нього і про його діяльність...

(Закінчення – на 2-й сторінці)

ЗІРКА ПЕРШОЇ ВЕЛИЧИНИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постійно перебувати в передових загонах українського громадянського суспільства, у лавах його творців і оборонців, – такою була життєва позиція Миколи Коробка, який із часом став одним із керівників Української Гельсінської спілки з прав людини (працював там головою ревізійної комісії), керував і всеукраїнською екологічною асоціацією «Зелений світ». До того ж, він був і серед засновників Спілки офіцерів України.

Якщо ж до всього цього ще додати його діяльність безпосередньо на Криворіжжі, де він майже все своє свідоме життя діяв як громадський активіст (а не тільки

працював у ранзі головного геолога одного з ключових підприємств гірничо-видобувної галузі України), то він справді – серед зірок першої величини українського громадянського суспільства. Адже тут Микола Іванович був і одним із засновників відродженого Всеукраїнського Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка (пізніше став на Криворіжжі багаторічним керівником об'єднання); а ще – товариства з вивчення української мови імені Тараса Шевченка, організації «Народний рух України за перебудову». А в останні роки життя (після рейдерських атак на місцеву «Просвіту» з боку активістів партій так званого демократичного спрямування) він у 2010-му ініціював створення Криворізького міського правозахисного товариства та керував ним до останніх своїх днів на землі. Коли ж очолював організацію місцевих просвітян, то в 2007-му році він був тут ще й ініціатором кінопоказу та обговорення найкращих фільмів Міжнародного кінофестивалю в Україні про права людини. До речі, Криворізька просвітянська організація тоді стала першим регіональним партнером цього фестивалю на всій Дніпропетровщині. А ще з 2013-го року він дуже активно працював на чолі Секретаріату українсько-польського Партнерства в Кривому Розі з відродження річки Саксагань.

Але при всьому цьому Микола Коробко ще постійно діяв і як представник тієї чи іншої громадської організації в судах, час від часу здобуваючи там перемоги в захисті прав громадян. Щоб усвідомити його високий фаховий рівень при цьому (хоч Микола Коробко і не мав юридичної освіти), достатньо, наприклад назвати його перемогу в Європейському суді з прав людини. До речі, матеріал про це був опублікований в нашій газеті за серпень 2013-го року під заголовком «Європейський суд. Подружжя Білих із Кривого Рогу домоглося визнання Україною порушення їхніх прав». Там було зазначено у виписці з рішення цього суду про те, що «Представником скаргників у зверненні до Європейського Суду став правозахисник Микола Іванович Коробко, який очолює місцеву правозахисну організацію».

А в цілому ряді чисел нашої газети за 2007-й рік (і не тільки) Микола Іванович інформував громадськість про свою участь у дуже важливій місії. А точніше – в матеріалі «Українська проща до Соловецької голгофи»:

«З 1 по 11 серпня 2007 року в черговий раз українська делегація взяла участь у конференції та заходах, приурочених до річниці початку Великого терору 1937 року. З нагоди 70-річчя цієї сумної події маршрут походу проліг через Медвежогірськ-Солонки-Сандармох... У складі делегації із числа дослідників жертв сталінських репресій, колишніх в'язнів, представників громадськості та журналістів мені випала відповідальна місія участю вшанувати пам'ять тих, які закінчили свій життєвий

шлях на Соловках в умовах нещадного терору...». (На світліні – Микола Коробко під час вшанування пам'яті розстріляних українських героїв-творців у серпні 2009-го року на сайті «ІСТОРІЯ ПЛАСТУ», за посиланням: <https://100krokiv.info/2012/11/sandarmoh-75-rokiv-vid-dnya-zahybeli-ch-4/>).

ВЛАДЦІ ВІД ВІЛЬНОГО НАРОДУ – НЕ ЗВЕРХНИКИ, А ЙОГО ЛІДЕРИ

Попри те, що більшу частину свого життя, 54 роки, Микола Коробко прожив у Радянському Союзі, він жодного разу не пов'язав собі на шию піонерський галстук, не був ані комсомольцем, ані тим більше комуністом. Та й взагалі, спостерігаючи за тим, як новостворені партії вже із самого початку потрапляли в залежність від грошовитих скоробагачів, а ще далі, в

Микола КОРОБКО і захисна броня із творчості в обороні прав українства

процесі широкої приватизації величезної кількості підприємств, вони ставали підручними олігархату, а не організувалися на справді ідеологічних засадах, він ставився до членства в будь-якій партії негативно. Тож не дивно, що в 1990-му році Микола Коробко і був обраний до Верховної Ради народним депутатом, не спираючись при цьому на жодну з партій, а представляв там насамперед інтереси криворізьких виборців від різних громадських організацій. А пізніше – виявився одним із найактивніших та найдіяльніших представників депутатського утворення «Народна Рада», яке протистояло прокомуністично налаштованій «групі 239». І саме завдяки діяльності «народнорадців» новим парламентом були прийняті всі найважливіші рішення, які заклали основи незалежної Української держави.

Представляючи інтереси вільних у своєму виборі людей, активний парламентар глибоко усвідомлював високий рівень відповідальності за свої дії, але діяв упевнено, оскільки мав високі організаторські здібності і спирався на вже перевірену роками й десятиліттями свою життєву позицію. А особливість останньої полягала в тому, що ні в якому разі не можна вивищуватися над іншими людьми, а навпаки: уважно їх вислуховувати й допомагати у розв'язанні їхніх проблем. В результаті – все життя шукав не матеріальну чи статусну вигоду, а жертвував своїм часом та інтересами. Тобто: був у першу чергу не споживачем, а справді лідером, який добре знав інтереси своїх виборців і вів їх за собою. І цим він відрізнявся майже від усіх інших депутатів, які представляли у Верховній Раді Криворіжжя, та й не тільки.

Як написав тоді про нього в парламентській газеті «Голос України» від 6 квітня 2021-го року керівник інформаційного центру Української екологічної асоціації «Зелений світ» (за статутом 1992-го року) Сергій Федоринчик,

«Це був моральний взірєць, життя і справи якого заслуговують цілої книжки... Коли закінчився термін його депутатських повноважень, повернувшись до Верховній Раді двокімнатну квартиру в депутатському будинку на Оболоні й повернувшись у свою хату в Тернівському районі (північний край Кривого Рогу). Відмовився подавати заяву на підвищення депутатської пенсії, коли уряд підвищив депутатські зарплати і пропорційно до них зросли пенсії депутатів попередніх скликань...».

Шановні читачі, чи багато ви бачили сьогодні (чи протягом попередніх десятиліть у незалежній Україні) народних депутатів, які зробили б щось подібне до цього?

БЕЗ ТВОРЧОСТІ І ЛЮБОВІ ВАЖКО ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДИНОЮ

Лідер правозахисників – так чи не найкоротше можна визначити суть повсякденної діяльності Миколи Коробка. Але воно при цьому буде дуже не повним. Бо в основі його праці завжди лежала творчість, а не суто механічні й бездумні рухи на зразок автомата-робота. Він у справу вкладав свою душу і намагався кожного, з ким перетиналися його життєві шляхи-дороги, зрозуміти. А ще при цьому був зорієнтований на українські пріоритети, починаючи з мови, народних традицій і культури в цілому. І все те спиралося на міцно усвідомлену базу із захисту прав людини та високого почуття обов'язку перед українським народом, а також – на відповідальність за свої дії. І все це, звичайно, концентрувалось і в його роботі над словом, у журналістській діяльності. Та одна тільки повністю втілена його ініціатива зі створення в геті зросійщеному Кривому Розі незалежної україномовної газети чого вартує!

А журналістом він був справді неповторним, який завжди творив на базі людяності. І це – не просто якась моя особиста оцінка. Бо була й недовозначна відзнака. Ось що про неї було написано в листопадовому числі газети за 2010-й рік:

«Підбито підсумки проведеного Харківською правозахисною групою (ХПГ) конкурсу для журналістів «Проти катувань!» на кращу публікацію, яка висвітлює проблему застосування правоохоронними органами катувань та інших видів незаконного насильства. До конкурсу приймалися телепередачі (на СД) і газетні публікації (нарис, аналітичні статті тощо), які були оприлюднені в 2009-2010 рр. Журі конкурсу визначило 15 переможців... ХПГ планує опублікувати книгу «Українські журналісти проти катувань» (орієнтовний обсяг – 200 стор.) з кращими творами учасників конкурсу. Серед переможців – член нашої редакційної колегії Микола КОРОБКО. Конкурс проведено за підтримки Національного фонду демократії (США) та Європейської комісії».

А відповідаючи на запитання про свою журналістську

діяльність, пов'язану із захистом живої природи з нагоди десятиріччя газети, він підкреслив наступне:

«Що стосується застосування журналістики в екологічній діяльності, то спочатку я, беручи участь в ролі доповідача в регулярних всеукраїнських конференціях екологічної громадськості, у «круглих столах» та в інших заходах, публікувався в збірниках, що висвітлювала відповідну тематику. Здається, найбільш помітною працею на той час була публікація в 2003-му році розділу «Екологічна політика та законодавство» у складі доповіді «Громадська оцінка екологічної політики в Україні», що передувало проведенню в Києві 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища. Це добірка матеріалів про екологічну політику нашої держави, про те, як виконуються чиновниками вимоги законодавства, пов'язані з природоохоронною діяльністю. А щодо перших публікацій, то частина їх вийшла друком ще за часів Советського Союзу ще в сімдесятих роках. У тому числі – у місцевому «Червоному гірнику». Вони стосувалися захисту природи балки «Північна Червона» як майбутнього ландшафтного заказника національного значення». Більше того, у нього був одним із найголовніших правил таке: «З повагою треба ставитися до кожної травинки».

А тому творчість справді може стати захисною бронєю для людяності, але цей захист – не рукотворний, бо він – від Бога: коли людина високої духовності діє постійно на повну силу; тоді й відчувається та броня захисту в людині від всього поганого, від всього негідного. І зараз, перечитуючи його матеріали чи складені ним протягом минулих років документи, бачиш, як глибоко він розумів людську натуру і як добре розбирався в людях, які траплялись на його шляху. Для нього чи не найнижчою оцінкою рівня людяності було слово «негідник», бо грубих слів Миколи Іванович не вживав, бо не чув я від нього ніколи брудної лайки. А от якщо вважав когось негідником на базі точних фактів, то вже точно таким нікорли не подавав своєї руки.

СЯЙВО СЕРЕД СТЕПУ

*Із підземелля до підсонячних висот
Ми маємо рости і все лихе здолати
В оточенні щедрот природи і красот,
Її посланці вірні і її солдати.*

*А жити – так, як всі творці на цій землі:
Не тільки гризти й споживати, а й творити,
Своїм промінням просуваючись в імлі
Усіх випробувань, яких не повторити,*

*Бо шлях у кожного – лиш свій, всього один
І роль – своя, і зовсім різні перешкоди,
Людина – досвід пізнання в житті родин,
А ще – різновид серед вищої природи.*

*Тож стати сяйвом серед степу і вести
Тим степом інших за собою – вища треба.
Цей хрест – важкий, бо іноді лиш свій нести
Крізь вир випробувань – як метушня під небом.*

*Та ми із творчістю крізь чорний дим війни
Пройшли за лідером численні перешкоди,
Йдемо тепер крізь балку з сяйвом з вишини,
Бо – люди ми посеред щедрої природи.*

Сергій ЗІНЧЕНКО

Як захистити небо НАД КРАЇНОЮ ТВОРЦІВ?

У МІНОБОРОНИ ПОЯСНИЛИ, ЧОМУ НЕ РОЗКРИВАТИМУТЬ ДАТУ ОТРИМАННЯ ПЕРШИХ F-16

Західні країни вже ухвалили всі рішення, необхідні для передачі Україні винищувачів F-16. Незважаючи на це, точну дату поставки перших літаків ще не визначено. Про це заявив начальник управління друку та інформації Міноборони Іларіон Павлюк в ефірі телемарафону.

Нідерланди та Данія оголосили про готовність передати Україні винищувачі F-16. Перші літаки прибудуть цього року. Наші пілоти вже проходять підготовку одразу у кількох країнах. Докладніше – на інфографіці. За його словами, зараз Україна «має розуміння термінів» передачі F-16.

«З F-16 все дуже просто, там усі рішення вже ухвалені. Немає нічого, що залишається на етапі обговорення. У нас є розуміння термінів, є розуміння того, що в цей термін потрібно зробити. Це з погляду підготовки пілотів,

підготовки інфраструктури, інженерів тощо. Як тільки всі ці елементи виконають – F-16 з'являться в Україні», – сказав Павлюк. Він додав, що Україна не оголошуватиме офіційно дату отримання винищувачів. «Щойно ми знаємо меморандум, ми ні в якому разі її нікому не скажемо. Адже ворог орієнтується навіть на інформацію з відкритих джерел. Тому з F-16 все гаразд. Ми всі сподіваємося, що F-16 будуть в Україні якнайшвидше. Але ми всі розуміємо, що вони мають з'явитися саме тоді, коли зможемо ефективно їх використовувати», – резюмував представник Міноборони.

Нагадаємо, нещодавно у Повітряних силах пояснили, за якими критеріями відбирали пілотів для навчання на F-16. У ЗСУ також розповіли, чи готова інфраструктура України

прийняти літаки F-16.

Сайт «Слово і діло», 15 лютого 2024 року
<https://www.slovoidilo.ua/2024/02/15/novyna/bezpeka/minoborony-poyasnyly-chomu-ne-rozkrivatymut-datu-otrymannya-pershyx-f-16>

Удар українських Сил оборони по аеродрому «Бельбек» підірвав потенціал російської авіації, — розвідка

Наступні удари по важливих об'єктах РФ в окупованому Криму підвищать ймовірність помилки або прорахунку для російської авіації

31 січня Україна завдала удару по російському аеродрому Бельбек у Криму, в результаті чого був знищений «бункер координаційного центру радіолокаційного контролю», що ще більше підірвало потенціал російської авіації. Про це ідеться у звіті британської розвідки Міноборони Великої Британії. «Це майже напевно погіршить здатність РФ координувати повітряну діяльність у Чорноморському регіоні, збільшуючи залежність від і без того перевантаженого парку літаків А-50, а також навантаження на все більш виснажених досвідчених фахівців, які можуть керувати повітряними операціями», – зазначають у британській розвідці.

Розвідувальне агенство додає, що російська доктрина передбачає зроль наземних пунктів управління для координації повітряних сил, особливо винищувачів, зокрема й в умовах повномасштабного вторгнення в Україну.

З огляду на бойові дії в Україні «майже напевно російські пілоти та наземний персонал потерпають від виснаження та бойової втоми».

«Будь-які подальші удари по критично важливих вузлах координації в Криму майже напевно посилять цей тиск, створюючи підвищену ймовірність помилки або прорахунку для російської авіації», – додають у британській розвідці.

Іванна КАПУСТЯНСЬКА,
сайт «LB.ua», 10 лютого 2024 року
https://lb.ua/society/2024/02/10/597752_udar_ukrainskih_sil_oboroni.html

«Буде бачити російські літаки в разі далі»: Юрій Ігнат назвав необхідну для України авіаційну систему

Речник командування Повітряних Сил Збройних Сил України полковник Юрій Ігнат назвав необхідний Україні літак, який бажано було б отримати від західних партнерів.

Про це він заявив в інтерв'ю журналістці Яніні Соколовій.

За словами Юрія Ігната, очевидно, що Україна буде отримувати техніку і від Німеччини, і від США, і від інших країн.

При цьому він наголосив, що було б добре Україні отримати літаки із системою AWACS (Airborne early Warning and Control System – «Авіаційна система раннього попередження та управління»).

«Далекобійні системи. Якщо це буде все підкріплено ще і з неба F-16 певних модифікацій, які мають засоби ураження 180 км: є такі ракети AIM-120 AMRAAM... Якщо б ще, дай Боже, нам дали AWACS, який буде бачити російські літаки в разі далі, ніж це робить F-16, надавати їм відповідне цілевказання, виявляти ці цілі, – це буде взагалі дуже і дуже для нас добре», – зазначив речник.

Юрій Ігнат повідомив, що, на його думку, над цим триває робота в консультаціях з партнерами.

«Оце авіаційне прикриття, протиповітряне прикриття знизу. Взагалі, система ППО держави повинна стати у нас однією з найкращих... Вона вже є однією з найкращих в Європі», – підкреслив полковник.

«Думаю, жодна країна світу так би зараз не діяла, як діє наша протиповітряна оборона з тими засобами, що у нас є, проти тієї армади, яка на нас летить. Дуже багато ракет летіло з часів повномасштабного вторгнення. Якщо приблизно всі-всі брати – це 7400 ракет», – додав він.

У США, Великій Британії, Франції, зокрема, системою AWACS оснащені літаки E-3 Sentry.

Як повідомляла АрміяInform, українські пілоти, які нині проходять навчання на літаках F-16, відбирались з урахуванням певних критеріїв, серед яких є бойова підготовка, бойовий досвід, навченість, знання англійської мови

Сайт «АрміяInform», 5 лютого 2024 року

33 школи, 67 рот, 14 тисяч цілей: що встигла Армія дронів за рік існування проєкту

Проєкт «Армія дронів» працює вже рік, і чи не щодня ми чуємо з новин про результати його роботи: уражені чи знищені ворожі кораблі, атаки на військові об'єкти ворога в Криму та на території РФ.

Армія дронів завдає відчутного удару по ворогу й продовжує зміцнювати позиції українського війська на полі бою: і в повітрі, і на землі, і на морі. Мінцифри надало АрміяInform короткий звіт про діяльність проєкту — і це лише видима частина айсберга, наголошують у відомстві.

Як фандрейзинг став державною програмою

Так, у липні 2022 року Генштаб ЗСУ, Міноборони, Держспецзв'язку, Міністерство цифрової трансформації та UNITED24 запустили проєкт «Армія дронів». Над ним працюють і потужна команда, і міністерства, і виробники дронів, і навчальні центри БПЛА, і донори, які від початку беруть участь у розвитку та масштабуванні проєкту.

За рік існування проєкт встиг пройти масштабну трансформацію. Так, спочатку це був фандрейзинг коштів на дрони з усього світу в межах UNITED24 для потреб Сил оборони.

Нині це державна програма, яка дала старт розвитку не тільки ринку БПЛА, а й усього defense-tech напрямку в Україні, наголошують у Мінцифри.

Так, за час широкомасштабної війни майже з нуля розвинувся український ринок безпілотних літальних апаратів. До прикладу: у 2022 році тільки 7 БПЛА могли отримувати державні контракти. Сьогодні це 67 зразків БПЛА.

Окремий «техжанр» і перші у світі ударні роти БПЛА

Нині в Україні нараховується близько

200 українських компаній, які займаються БПЛА, сервісами та продуктами у сфері дронів. Якщо порівнювати виробництво з 2022 роком, то у 2023-му його збільшено в десятки разів.

Крім того, в Україні з'явився окремий «технологічний жанр» — морські дрони, які змінили ситуацію в Чорному морі. У межах Армії дронів створили перші у світі ударні роти БПЛА. Про це стало відомо наприкінці березня 2023 року.

«Сьогодні перші три ударні роти БПЛА вже готові до бою. Разом з партнерами повністю їх укомплектували. Передали пікапи, ударні коптери та Starlink», — писав тоді міністр Федоров у соцмережах.

Прикметно, що всі дрони, які передали новоствореним підрозділам, — українського виробництва.

Наразі за новою доктриною й підходом до менеджменту працюють вже 67 ударних рот, які показують ефективні результати. Так, з червня 2023 року до січня 2024-го вони вразили понад 14 тисяч ворожих цілей. Це і танки, і БТРи, і опорні пункти тощо.

«Маємо кейси, коли за одну ніч уразили 80 одиниць техніки», — підкреслюють у Мінцифри. У межах проєкту «Армія дронів» фахівці навчили майже 20 тисяч операторів БПЛА.

«Щоб навчати операторів, ми залучили 33 школи-партнери. Цим розвиваємо підхід, коли гроші ходять за військовими», — кажуть у Міністерстві цифрової трансформації.

FPV: Як дрони змінили доктрини ведення війни

В Армії дронів підкреслюють, що безпілотні літальні апарати докорінно змінили підходи до розвідки. Так, дро-

ни здатні 24/7 моніторити поле бою, відстежувати будь-яку дію ворога й проактивно реагувати на неї як в обороні, так і в наступі.

«Ударні БПЛА повністю змінили і наступальну, і оборонну доктрину ведення війни. Сьогодні FPV, за відсутності достатньої кількості боєприпасів, ефективно підмінюють артилерію, але, на відміну від неї, б'ють завжди в ціль і коштують значно дешевше», — кажуть у Мінцифри.

У відомстві додають, що на сьогодні вартість знищення танка чи САУ значно здевальшала завдяки дронам, а сама техніка стала не такою ефективною. Це той випадок, коли дрон за 500 доларів може знищити ворожу техніку — від БТР чи танків до систем ППО, РЕБ.

«Революція в нормативці»: як змінювали законодавство для ринку дронів

За півтора року в Україні ухвалено близько 20 законів і нормативно-правових актів. Це, кажуть у Мінцифри, «революційні постанови» для пришвидшення розвитку ринку.

Зокрема, йдеться про таке:

- спрощено допуск БПЛА до експлуатації;
- прибрали зайві органи контролю, зокрема експортний контроль;
- прибрали додатковий дозвіл від СБУ;
- збільшили маржинальність з 1% до 25%;
- бронювання фахівців;
- скасували ПДВ та ввізне мито на комплектуючі для БПЛА;
- створено полігони для навчання пілотів та випробування нових видів БПЛА;

• виробники БПЛА можуть приєднатися до Дія.City;

• спрощення процедури списання БПЛА;

• усунення законодавчих перепон для виробників боєприпасів та бойових частин;

• старт масового виробництва боєприпасів для БПЛА.

Усе це в підсумку дало змогу за рік масштабувати виробництво дронів у 100 разів і створити одні з найкращих умов у світі, щоб цей напрям розвивався.

Мінцифри, крім того, забезпечує прозорість та підзвітність процесів роботи Армії дронів:

- усі дрони закуповують за запитом Сил безпеки і оборони;
- збільшили маржинальність для українських компаній з 1% до 25%;
- ухвалили постанову КМУ про експертизу ціни на закупівлю БПЛА — кожен безпілотник проходить офіційну експертизу ціни;
- онлайн-моніторинг закупівель БПЛА — це дає змогу в режимі реального часу бачити статус по всіх закупівлях;
- наступні кроки — закупівлі через систему Prozorro.

У Мінцифри лаконічно прогнозують, що 2024 року попит на БПЛА зростатиме, отже, варто збільшувати фінансування сфери. Тому основне завдання на цей рік — збільшити кількість БПЛА на фронті, зокрема FPV, які можуть уночі вражати ворожу бронювану техніку, гармати, збільшити їхню дальність та стійкість до РЕБ.

Сайт «АрміяInform», 7 лютого 2024 року,
<https://armyinform.com.ua/2024/02/07/33-shkoly-67-rot-14-tysyach-czilej-shho-vstygla-armiya-droniv-za-rik-istuvannya-proyektu/>

Як захистити небо НАД КРАЇНОЮ ТВОРЦІВ?

Володимир Зеленський: росія розглядає Дніпропетровщину як одну з основних мішеней для терористичних атак

Військове керівництво росії розглядає Дніпропетровщину як одну з основних мішеней для своїх терористичних атак. Україна працює над тим, щоб додати можливостей Силам оборони захистити небо над регіоном.

Про це заявив Президент України Володимир Зеленський у вечірньому зверненні.

«Повітряне командування «Схід». Доповідь і детальна розмова щодо захисту неба над Дніпропетровщиною. Небезпека постійна, висока, росія розглядає регіон як одну з основних мішеней для терористичних атак. Саме наші підприємства, наш економічний потенціал, цей регіон. Ми працюємо, щоб додати можливостей збивати ракети, збивати дрони», — наго-

лосив глава держави.

Володимир Зеленський запевнив, що воїни Повітряних Сил, мобільні вогневі групи, кожен, хто воює саме проти російського повітряного терору, заслуговують на вдячність і подальше посилення.

Також Президент анонсував, що готуються нові перемовини з партнерами щодо посилення сил ППО.

Як повідомляла АрміяInform, Президент відвідав повітряне командування «Схід» та обговорив застосування західних систем ППО.

<https://armyinform.com.ua/2024/02/04/volodymyr-zelenskiy-rosiya-rozglyadaye-dnipropetrovshhynu-yak-odnu-z-osnovnyh-mishenej-dlya-terorystychnykh-atak/>

ППО, ДРОНИ та Ф-16: Умеров повідомив результати засідання РАМШТАЙНУ

Міністр оборони Рустем Умеров поінформував про результати 19-го засідання Контактної групи з питань оборони України. Про це він написав у Фейсбуці, передає Укрінформ. «ППО. Посилюємо нашу протиповітряну оборону, як системами, так і ракетами до них. Офіційно почала роботу коаліція Коаліції інтегрованої протиповітряної та протиракетної оборони. 15 країн вже приєдналися», — повідомив міністр. Умеров висловив подяку за лідерство в цьому питанні Німеччині, Франції та США.

Щодо артилерійських систем і снарядів, зокрема їх спільного виробництва, за словами очільника Міноборони, робота триває, уже є результати.

У межах домовленостей із партнерами щодо передачі Україні літаків F-16 усе йде за графіком. «Дрони. Буде більше. Посилюємо взаємодію з партнерами в

питанні безпілотних систем. ппоСьогодні офіційно запустили роботу Коаліції дронів. Вже вісім країн приєдналися — Швеція, Британія, Данія, Німеччина, Литва, Естонія, Нідерланди, Латвія», — зазначив Умеров. Він подякував Латвії за лідерство в цьому напрямі.

Окремо глава оборонного відомства висловив вдячність Сполученим Штатам Америки та своєму американському колезі Ллойдю Остину, який головував на засіданні. «Підтримка партнерів є. Працюємо, щоб вибити росіян з наших територій — як на землі, так і в морі і на небі», — наголосив Умеров. Як повідомляв Укрінформ, у середу, 14 лютого, міністр оборони США Ллойд Остін офіційно відкрив засідання Контактної групи з питань оборони України, виступивши перед учасниками онлайн.

Сайт «Укрінформ»,
14 лютого 2024 року

«Треба, щоб воювали роботи, а не люди» — голова Центру підтримки аеророзвідки про дрони

В Україні з'явиться новий рід військ — Сили безпілотних систем. Такий указ днями підписав президент України Володимир Зеленський. У своєму зверненні він повідомив, що доручив Кабінету міністрів разом із Генштабом опрацювати питання створення безпілотних систем як окремого роду сил у структурі ЗСУ і за підсумками роботи внести пропозиції на розгляд РНБО. Як зазначено в тексті указу, новий рід військ створений з метою нарощування спроможностей ЗСУ щодо використання безпілотних та роботизованих повітряних, морських та наземних систем. Раніше про важливу роль безпілотників говорив і головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний (був звільнений з посади 8 лютого — ред.). У своїй статті минулого тижня головком наголосив, що безпілотні системи, поряд з іншими новітніми видами озброєнь, сприяють підвищенню обізнаності командирів, цілодобовому забезпеченню ударів як по об'єктах армії РФ на передньому краї фронту, так і в тилу. Тим часом турецька оборонна компанія Baykar вже розпочала будівництво заводу поблизу Києва для виробництва дронів TB2 та TB3. Зазначається, що там будуть працювати 500 людей. Керівниця Центру підтримки аеророзвідки Марія Берлінська розповіла в етері програми Радіо Свобода «Свобода Live» детальніше про новий рід військ, використання дронів у війні та створення заводу для виробництва БПЛА в Україні.

— Чи своєчасний цей указ і чи зможуть ось ці новостворені сили в складі ЗСУ стати або наблизитися до аналогу стратегічної авіації Росії?

— Коли мені кажуть, що я як найбільший адепт розвитку безпілотної авіації з 2014 року агітую за те, щоб дрони замінили артилерію, це не так. Так само, як дрони не можуть замінити, наприклад, авіацію. Це працює в комплексі. Але що дає нам і що нам вже дала безпілотна авіація, якщо навіть подивитися на цей трек не лише з 2014 року, а в останні два роки? Ми бачимо ключовий вплив технологій на поле бою. Ми бачимо, що дешеві засоби можуть ефективно спалювати дороговартісну техніку і фактично вирішувати хід цілих бойових операцій і оперативної обстановки на гарячих ділянках фронту. У вас є дрон, який коштує 400 чи 500 доларів, FPV-дрон, коли у вас є Mavic, який коштує 2 чи 2,5 тисячі доларів, і ви за рахунок цього цивільного обладнання можете успішно спалити танк, який коштує 3 чи 4 мільйони доларів. І зрозуміло, що при таких темпах технологічного зростання, і при тому, що противник так само активно нарощує свої спроможності в технологіях, рішення вчасне, важливе. Я його оцінюю як позитивне. Простішою мовою, треба, щоб воювали роботи, а не люди. Щоби якомога більше ми тримали ворога на дистанції. І щоби ми звільняли нашу територію тільки після того, як ми розмінували роботами, розвідали роботами, завдали ударів роботами на тактичному рівні, на оперативному рівні, розбили безпілотними літаками, баражуючими боєприпасами їхні склади, командні пункти, логістичні пункти. І тільки після цього ми можемо посилати своїх людей, тому що головним у цьому має бути те, що ми бережемо життя кожної людини, кожного українського солдата.

— Високий представник Євросоюзу із зовнішньої політики Жозеп Боррель під час візиту до України, швидше за все, відвідав завод із виробництва дронів і у соціальній мережі «X» написав, що на цьому підприємстві

в день виробляється по 1500 дронів українських. І написав, що це дуже неймовірно. Чи ви знаєте чи розумієте, що ці 1500 на день можуть одразу потрапляти, умовно кажучи, на фронт на наступний день? І чи достатньо такого темпу виробництва для покриття потреб Збройних сил України на фронті?

— Я не вражена настільки, наскільки Боррель. Напевно, тому що я займаюсь дронами вже 11-й рік, а Боррель ними не займається. Ні, 1500 дронів абсолютно не достатньо. Ми можемо з вами разом упрямою ефірі порухувати, скільки Україні потрібно дронів. Тому що прозвучала цифра про те, що Україна може виготовити мільйон дронів. Це просто красива цифра. І абсолютно реалістична насправді. Але що таке мільйон дронів? Давайте рахувати тільки по FPV, якими зараз стримуються атаки росіян на цілих ділянках фронту, наприклад, на тій же Авдіївці. Ми у Victory Drones, у фонді Dignitas, підготували близько 2000 фахівців. І це тільки нашою ініціативою, готуємо не тільки ми. 2000 фахівців, кожен з яких використовує буквально по 5 дронів в день, це 10000 дронів на день. Множимо на 30 днів, це 300 000 дронів на місяць. І трохи більше від 3,5 мільйонів дронів на рік. Це тільки FPV. Ми не рахуємо бомбери, ми не рахуємо літаки. Ми не рахуємо Deepstrike літаки. Ми не рахуємо наземні роботизовані комплекси, і багато чого іншого.

Коли говорять красиві цифри про мільйон дронів, це абсолютно реалістично зробити. Але цього критично недостатньо, і півтори тисячі, про які ви згадали, і якими так вразився Боррель — в масштабах такої війни це смішно. Ми перебуваємо в моменті, коли нам доводиться доганяти росіян, тому що росіяни біжать цей марафон за правилами спринта — і на швидкість, і на витривалість. І треба віддати належне — ворог зрозумів свої помилки на Київщині, Харківщині, Херсонщині. І зараз вони активно вчать-ся, зокрема й у нас. І зараз вони почали

все активніше застосовувати технології. ВПК працює у три зміни. Комплектуючі беруться зі всього світу, в першу чергу, через прямий кордон з Китаєм. Але ми знаходимо комплектуючі із Канади, зі Штатів, із країн Євросоюзу. Я нещодавно повернулася з Данії, де я в їхньому парламенті напругу їм говорила, що ми знаходимо комплектуючі, в тому числі, з країн Європейського союзу, в російських дронах, ракетах. Тому в нас фактично країна перетворилася в найбільший полігон по тестуванню технологій і зброї зі всього світу. І зрозуміло, що нам ні в якому разі не можна зупинятися, тому що технології — це наша єдина можливість перевага.

— Чи здатна Україна вийти на один рівень з РФ по виробництву БПЛА? І що для цього потрібно?

— Росія нас об'єктивно по багатьох пунктах випереджає. По певних пунктах випереджаємо ми, тому що технології — це не щось монолітне. Є різні типи, є різні класи, є різні винаходи і так далі. Питання стоїть не тільки в тому, що вони зараз умовно на кожен наш долар, який ми в це інвестуємо, інвестують 5, 6, 7, 10 доларів і більше. Навіть з того, що ми бачимо по відкритих джерелах, Росія інвестує до третини свого ВВП вже в оборонні технології. Це тільки те, що відомо з відкритих джерел, а може бути насправді значно більше. Йдеться вже про війну ресурсів. Дуже важко перебити те, що ти вкладаєш один долар, а в них на це 10. Автоматичні оптичні системи наведення, донаведення і навігації, про які я особисто і ще кілька колег з експертного середовища активно зараз говоримо, вони складають серйозну небезпеку. Тому що і роль оператора стає все меншою, вона нівелюється. І найголовніше, що традиційні засоби радіоелектронної боротьби перестають працювати. Уявіть собі десятки дронів, які летять, запрограмовані на конкретну ціль: танк, БМП, жива сила. І вони вриваються в будь-якому разі, які би перешкоди ми не ставили....

— Турецька оборонна компанія Baykar будує свій завод поблизу Києва. Ми пам'ятаємо про безпілотники Bayraktar, які на початку повномасштабного вторгнення були на слуху. І потім вони зникли. Куди вони зникли?

— Вони мали своє важливе значення на початку кампанії, коли росіяни робили абсолютну ідіотські помилки з військової точки зору: коли вони розтягували колони, коли вони йшли маршем проводити парад на майдані Незалежності [у Києві]. Коли вони взяли до уваги ці помилки, вони просто почали збивати Bayraktar дуже активно і не підпускати їх на відстань ураження, і ці БПЛА перестали бути настільки ефективними, наскільки вони були. Зрозуміло, що виробник також бере до уваги той фідбек, який дає фронт, і найкращі результати завжди дає фронт. Важливо зрозуміти, що велика частина зброї, яка поступає в Україну з полігонів НАТО, є неефективною. Є великий міф, що «натівська» зброя дуже ефективна. Це не так: і турецька, і «натівська», і багато іншої зброї, яку ми тестуємо в Україні, в реальній війні з росіянами, в яких об'єктивно найкраща радіоелектронна боротьба в світі, не працює. Тому важливо зрозуміти, що виробники повинні отримувати фідбек від нас, тому що в нас з'явилася найбільша експертиза. Така експертиза по зброї є тільки в нашого противника. І ми цю експертизу повинні теж вдало, правильно ставити на геополітичний стіл переговорів, і цією експертизою підкреслювати. Нашу суб'єктність.

Ми — країна, яка втримує фронт і втримує війну для всього західного світу на собі. І натомість ми вимагаємо і просимо, з вдячністю, звичайно, за попередню допомогу, те, щоб нам швидше надали важливу, якісну зброю, на яку ми будемо давати виробникам фідбек.

Сайт «Радіо Свобода»,
10 лютого 2024 року.

(У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/drony-zsu-aerorozvidka/32809726.html>)

Як захистити небо НАД КРАЇНОЮ ТВОРЦІВ?

Командир групи аеророзвідки «Аратта» у підрозділі ГУР розповів про те, якою буде війна майбутнього/ Коли пишеться ця публікація, Україна торжествує від новини: за допомогою ударних морських дронів *Magura V5* знищено російський великий десантний корабель. Сьогодні підрозділи ударних БПЛА є чи не в кожному батальйоні. Указ про їхнє створення рік тому видав тодішній Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний.

Твердження, що ця війна перетворюється на війну БПЛА, стає прописною істиною. В одному з останніх перед звільненням інтерв'ю Валерій Залужний казав, що за 5 місяців ми маємо стати технологічною армією, де основою озброєння мають стати дрони. У наших очікуваннях безпілотники, безумовно, є «Нам потрібні дрони, найбільшою надією (наскільки можна поклати надію на зброю). Тарас Слейко не просто командир групи аеророзвідки Головного управління розвідки, він один з піонерів застосування дронів. З друзями він, учасник АТО, робив їх у Львові на базі авіамоделного гуртка від початку війни 2014 – до лютого 2022-го, а вже під час Великої війни розумом та коштом своїм та підрозділу зробив перші FPV-дрони.

Мало хто може розповісти про БПЛА так, як Тарас Слейко – і з огляду на інженерну освіту, і з огляду на досвід. «Тарасе, я зареєструвалася на онлайн-курси по створенню дронів у домашніх умовах, думаєте гуманітарій зможе? І як думаєте, це допоможе державі?», – домовляючись про інтерв'ю з кимось, хто перебуває в зоні бойових дій, ти завжди входиш у попереднє листування... У відповідь я отримала від Тараса Слейка смайлик і смс із загальним сенсом, що під час війни всі мають робити все для перемоги, але про виробництво дронів поговоримо окремо, воно зараз має бути налагоджене в промислових масштабах».

Я РОЗУМІВ, ЩО БУДЕ ВІЙНА, ЩЕ 30 РОКІВ ТОМУ, КОЛИ БАЧИВ, ЯК РІЖУТЬСЯ НА БРУХТ ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА

Він – громадський діяч, реконструктор, знана у Львові людина. Ми «зустрічаємось» в Zoom, але сама розмова відбувається, як це часто буває на війні, «перебіжками»: Тарас відключається на пів години – годину, потім знову ми повертаємося до розмови. Йому 50 років, і я за традицією запитую його, як галичанина, що він раніше думав про війну із Росією, бо у них це відомо з діда-прадіда, які були в ОУН-УПА. Я добре знаю цей тип військових із Західної України...

Але відповідь відрізняється від того, що чую зазвичай. Тарас погоджується, що знав про війну, бо бачив підготовку до неї з початку 90-х. Він детально із знанням технаря та фана історії перераховує, як, коли і за яких обставин у пострадянський час знищувалися великі підприємства Львова, Миколаєва, і висуває цілком логічну гіпотезу (для нього це глибоке переконавання), що весь російський бізнес, який став власником наших промислових об'єктів, купував їх тільки для того, щоб знищити та послати державу.

Ми ненадовго «заходимо» в розмову про нобітну історію: як росіяни «тренували» нас енергетичними, газовими, м'ясо-молочними війнами, аналізуємо російські наративи про нас як державу-нездару, але повертаємося у сьогодення. Тобто на початок війни. Я прошу його дати його періодизацію війни та роль БПЛА на кожному етапі. І далі просто слухаю.

ПЕРШИЙ ЕТАП. МОЯ РОБОТА ВІДСТАВАЛА ВІД МРІЙ, АЛЕ ВЕ ОДНО РОБИЛАСЯ. АЕРОРОЗВІДКА БУЛА У НАС ЕФЕКТИВНА

Війна не була шоком для тих, хто розумів, що вона буде. Усвідомлення її невідворотності формувалося роками, я був переконаний вже восени 2021 року. А я послужив у ДУК «Правий сектор» між тим, що називають АТО і повномасштабним вторгненням, і продовжував займатися безпілотними літальними апаратами. Збирав із друзями з китайських комплектуючих, апробував їх під Маріуполем як розвідників ще 2015-го.

Різні добровольчі підрозділи вже почали готуватися до вторгнення. Ми між собою проговорювали ідеї, які тоді здавалися утопічними. Як ми можемо виграти цю війну? У військових у головах сиділо догматом, що проти москвитів воювати важко, бо в них у десятки разів більше бронетехніки, у п'ять разів більше мобілізаційного ресурсу, а війська наявного вже відразу там у 7 разів більше, а літаків – у 10 разів. І ще за рік до війни ми мріяли створити підрозділи ударних безпілотників. Ми малювали для себе сценарії, коли ти

можеш послати в атаку відразу сотню безпілотників, було б добре відразу мати і 100 операторів. Або моделював ситуацію, щоб ті кілька сотень безпілотників ви-

ло акумуляторів і пілотів, щоб у нас була «карусель» нагорі – один дрон змінював інший і ми постійно були в повітрі. Ми стали певним стандартом, довели,

Нам потрібні дрони, які плавають, літають, стрибають, розмінують

пускати, аби ми могли зупинити москвитів на якомусь етапі, робити їм прикрасі (це вже збиває напад), а потім вже маленькі мобільні групи могли добивати, партизанити. Але помріяти – це одне, а мати людей, пілотів, які захопляться твоею ідеєю, почнуть готуватися, мати тих, хто готовий фінансувати, – це інше. Втім, мріяти корисно, бо реальність хоч і відставала від мрій, але ми від самого початку війни у багатьох військових підрозділах вже працювали маленькими безпілотними апаратами. І аеророзвідка була у нас ефективна.

Коли мене запитують, якою ви бачите періодизацію (повномасштабної – ред.) війни, я кажу перший період – перші пів року. Перший план москвитів нахрапом проїхати на марші, все захопити і далі розтекатися по регіонах і контролювати, як зробили з Україною більшовики в ХХ столітті, зламався. Безпілотники відіграли велику роль ще при обороні столиці. Всі оператори «весільних» дронів включилися у моніторинг ситуації навколо міста. І це дало можливість спостерігати за москвитськими військами, це унеможливило їх захід у столицю, хоча вони вже брали Київ у півкільце. Бо, коли тебе з усіх сторін атакують, важко зосередитися. Оці БПЛА дали можливість зрозуміти, де є більша концентрація військ, в якому напрямку, по яких вулицях буде відбуватися спроба прориву. Це давало можливість відбиватися. Але проблема знову ж таки в тому, що бракувало засобів відбитися. Перші пів року ми мали перевагу у розвідці, ми взяли у користування цивільні дрони, це їх Резніков називав «весільні». Вони до того ж дали нам можливість швидко навчитися.

У 80-й бригаді ми могли працювати весь світловий день, починаючи з 5-ої години і завершуючи 21-ю. Ми мали достатню кількість дронів, нам вистача-

всього – артилерійських систем, були проблеми з бронетехнікою, шалений дефіцит снарядів. І якби ми тоді мали 10% з того, що зараз є, то непереливки було б москвитам.

МИ СКЛАЛИ ПЕРШІ FPV САМІ І СВОЇМ КОШТОМ

Другий період – це друга половина 2022 року, коли були проведені дві хороші кампанії: звільнення Харківської області і звільнення Херсона та правобережжя Херсонської області. Ми вже отримали допомогу від наших партнерів, ми бодай частково наситилися снарядами, і почав встановлюватися якщо не паритет, то відносно вирівнювання за кількістю артилерійських систем, снарядів. Нам вдалося обдури-ти ворога, коли ми говорили, що наш пріоритет – Херсон. Москвити значну кількість сил перекинули на Херсонський напрям, що дало можливість проведення

Харківської операції, де нашим військам вдалося кинджальним ударом просунути на 145 км, і ворог закріпився вже аж біля Сватового.

А далі було звільнення Херсонщини, коли відбувалося методичне перебивання логістики, Антонівський міст славнозвісний, переправи, які були постійно під вогнем, ворог був змушений відійти за Дніпро. І тут виникло велике суспільне очікування, великий запит на перемоги. А це вже було складніше, тому що біля Донецька напрямком був укріплений, на харківському вже москвити стабілізувалися на лінії у районі Сватового і залишався відтинок Запоріжжя. Коли восени 2022 року на Запорізькому напрямку ми почали проводити розвідку, то здивувалися тому, які орки тут розслаблені, ходять «пачками» по півтора-два десятки. Техніка броньована теж стояла в досяжності трьох кілометрів. А нам постійно чогось бракувало, щоб розігнати їм ту синекіру.

Наприкінці 2022-го року ми з хлопцями з підрозділу (Тарас вже служив у ГУР – ред.) працювали із FPV. На початок 2023 року ми просто взяли скинулися своїми грошима і купили запчастин на 10 FPV. Це був початок ери дронів-камікадзе. Хоча чому початок? Іх і тепер мало. Але у всіх з'явилося усвідомлення їхньої гіперважливості. Ми бачимо, як БПЛА здатні змінити хід війни. Можемо зупинити ворожий танк, який рухається, щоб працювати по наших позиціях. Ми передаємо відразу цю інформацію в онлайн артилеристам та б'ємо, заледве він встигає вистріляти. Ми можемо знищити нафарширований БК ворожий КамАЗ, і наступного дня ворожий підрозділ залишиться без зброї.

... Суспільство жило очікуваннями великого контрнаступу. Всюди військові експерти трубили, гадаючи, де ж цей наступ може бути. Для військових, військових експертів, тих, хто розбирається, було зрозуміло, де ми можемо завдати ударів. Москвити аналізували наші наміри і дуже серйозно побудували лінію оборони на Запорізькому напрямку. Звичайно, її можна було пробити, але якби в нас було панування в повітрі, це вже йдеться не про дрони, а про F-16...

Запорізька кампанія 2023-го відбулася, але не принесла позитивних результатів. Пробити російську оборону в 2023 році не змогли.

КОЖЕН ПІХОТИНЕЦЬ МАЄ СТАТИ ОПЕРАТОРОМ ДРОНА, ЯКИЙ ЗМОЖЕ ЗБЕРЕГТИ ЖИТТЯ ЦЬОГО БІЙЦЯ

Ми увійшли в складний 2024-й з наступами москвитів, вони тиснуть на різних ділянках, а ми маємо стояти в обороні, і питання, наскільки нам вдасться втримати цей натиск. Я підказав, чого бракує на фронті, але зараз хотів би сформулювати, якщо не мрію, то шлях, яким треба рухатися. Ми переконані, що майбутня війна – це війна дронів, будь-яких дронів: літаючих, плаваючих, повзаючих, стрибаючих. І важливо у тому напрямку зробити прорив. Коли б кожний піхотинець став оператором якогось дрона, який дасть можливість зберегти життя цього бійця, дасть йому можливість відбиватися.

Ми повинні мати різні дрони: ті, що замінюють, ті, що розмінують, ті, що атакують з повітря. Ми маємо гарний досвід морських дронів, які нівелювали Чорноморський флот ворога. Але цього ще замало, бо нас постійно кошмарять тими «Шахедами», і ми маємо постійно довбати територію Російської Федерації, їхню логістику, склади, стратегічні об'єкти, щоб знесилити. І це має йти «пачками» – кожного вечора 50, 100, 200 БПЛА.

Поки ми тільки починаємо насичуватися FPV-дронами, а ворог це зробив швидко, там різні підприємства їх клепають десятками чи сотнями тисяч. На даному етапі вони мають перевагу за кількістю, тому нам теж потрібна і кількість дронів, і кількість операторів. Нам треба запустити всю державну машину зараз, яка б працювала і на рекрутинг, на підготовку операторів і на виготовлення дронів, і на підготовку пілотів. Дрони мають бути насичені системами зі штучним інтелектом, який буде допомагати розпізнавати цілі, керувати безпілотником, коли оператор втратить зв'язок, а робототехнологічний комплекс може сам вразити цілі, аналізуючи зображення від камери. Тут потрібна робота сильних айтивців, які будуть писати програми, і щоб вплив людини був мінімальний, оце б дало нам перевагу.

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ

Кожному українцю потрібно розуміти, що війна не мине нікого. Але я хотів би сказати, як людина, яка любить і знає історію. Є ресурс, більш потужний за зброю. Це любов до України, це повага до своєї нації, відчуття відповідальності за свою державу. За 400 років у нас вперше є шанс перемогти москвитів на полі бою, Гіпершанс і просто буде гріш нам ціна, якщо ми не скористаємося цією можливістю і не переможемо.

Ярослава МІЩЕНКО, Київ, Сайт «Укрінформ».

Фото з Фейсбук Тараса Слейка.
(У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3827615-nam-potribni-droni-plavauci-litaucci-tribaucci-rozminovuuci.html>)

Як захистити небо НАД КРАЇНОЮ ТВОРЦІВ?

Сподіваюсь побачити в небі навесні, - Буданов про F-16

Під час засідання Рамштайн-19 обговорювалося питання постачання винищувачів F-16 в Україну. Керівник Головного управління розвідки України Кирило Бу-

данов сповідається побачити їх навесні. Про це він заявив у коментарі для ICTV.

Зазначається, що наразі відбувається фінальний етап у питанні передавання літаків F-16 для українських пілотів.

«Так, щодо F-16 питання вирішено. Я думаю, що всі знають. Тут були подробиці, але вони стосуються технічних питань, передавання, готовності приймати, інфраструктури, готовності до обслуговування цих літаків, підготовки льотного та аеродромного складу. Це суто технічні питання. Але питання вирішено», - сказав Буданов.

Крім цього, він заявив, що сподівається побачити винищувачі в небі над Україною вже навесні 2024 року: «Зачекайте. Це вже швидко. Це фінальний етап. Ви ж знаєте, що

наші пілоти закінчують навчання, тож всі можуть вирахувати. Це не так вже й важко. Я сподіваюсь, що саме весною їх і побачимо».

ВИНИЩУВАЧІ F-16 ДЛЯ УКРАЇНИ: ЩО ВІДОМО

21 травня 2023 року президент США Джо Байден схвалив навчання українців на F-16. Володимир Зеленський заповнив, що Україна не використовуватиме ці літаки, аби бити по території РФ.

У липні голова МЗС України Дмитро Кулеба повідомив, що перші винищувачі F-16, ймовірно, будуть літати в небі України до кінця березня 2024 року.

У Данії зазначили, що поставлять Україні 19 літаків за умови невикористання їх на території РФ. Відомо, що перша група пілотів уже розпочала навчання на F-16 у Данії.

Нідерланди нададуть нашій країні 42 винищувачі. Водночас Норвегія надасть Україні F-16, але точна їхня кількість невідома.

15 вересня Бельгія долучилася до навчання українських пілотів на F-16. Попередньо у міноборони країни заявили, що не нададуть Україні винищувачі F-16, проте згодом в уряді припустили передачу Україні кількох F-16 наступного року. У 2024 році Нідерланди планують передати Україні першу партію винищувачів F-16.

11 жовтня міністр оборони Данії Троельс Лунд Поульсен заявив, що країна зможе передати Україні перші F-16 вже у березні-квітні 2024 року.

12 жовтня стало відомо, що Нідерланди відправлять F-16 до Румунії, де тренуватимуться українські пілоти.

26 жовтня українські пілоти розпочали льотну підготовку на винищувачах F-16 на авіабазі в штаті Аризона у США.

На початку січня 2024 року речник Пентагону бригадний генерал Патрик Райдер заявив, що українські льотчики завершать навчання на винищувачах F-16 у цьому році.

8 лютого посол в Нідерландах Олександр Карасевич заявив, що Україна отримає від Нідерландів винищувачі F-16 уже в цьому році, проте точна дата не озвучується.

Сайт «ЕСПРЕСО», 15 лютого 2024 року, за посиланням: <https://espreso.tv/viyna-z-rosiyeyu-spodivayus-pobachiti-v-nebi-navesni-budanov-pro-f-16>

На світліні: Кирило БУДАНОВ, Фото – за посиланням: <https://vechirniy.kyiv.ua/dossier/199/>

Одна з країн НАТО може частково закрити небо над Україною

Допомога Північноатлантичного альянсу збивати російські ракети над територією України, які прямуватимуть у бік Польщі. Про це розповів польський політолог та журналіст Марек Сієрант, пише УНІАН.

Зокрема він прокоментував у ефірі 24-го каналу заяву колишнього командувача Сухопутних військ Польщі Вальдемара Скшипчака, про те, що Північноатлантичний альянс має, за згодою з Києвом, збивати російські ракети над територією України, які прямуватимуть у бік Польщі, та попередити про це Кремль.

За словами Сієранта, наразі

відповідних заяв від чинного політичного та військового керівництва Польщі не було, проте це було б правильно.

«Поки що таких офіційних політичних заяв у Польщі не було. Ба більше, не було також від військових. Але ми повинні розуміти, що така річ, звичайно, розглядається», - сказав політолог.

Він розповів, що нещодавно у Польщі пройшло опитування на предмет, чи потрібно домовлятися з Україною про збиття російських ракет, які прямують над нею у напрямку Польщі.

«Я вважаю, що це було б пра-

вильно», - наголосив політолог.

Сієрант зазначив, що таким чином можна було б, хоча б, частково закрити небо над Україною, зокрема, на заході держави. Тоді Україна зможе певні системи ППО направити на схід та захищати, наприклад, Дніпро чи Одесу, які не мають такого захисту, як Київ. Водночас фахівець заявив, що навіть такі заходи майже запізні, бо треба було їх запроваджувати значно раніше.

«Ми, українські та польські активісти, про це говорили з перших днів війни – щоб закрили небо над Україною, принаймні частково, хоча б, на 100–200 кілометрів, щоб тил України був

безпечним, щоб там можна було виробляти зброю, зберігати передану зброю, гуманітарну допомогу, навчати військових», - вважає журналіст.

Зокрема, він пригадав наслідки атак на Яворівський полігон, що розташований поряд з українсько-польським кордоном. Тоді там загинули українці, які проходили відповідні навчання.

Політолог додав, якщо вдасться домовитися про часткове закриття неба, треба буде все дуже ретельно прорахувати, щоб уламки ракет якомога рідше падали на українські житлові будинки, школи, шпитали, іншу інфраструктуру.

За його словами, Росія весь час демонструє погрози сусіднім країнам, та польський уряд не повинен допускати, щоб ракети окупантів залітали на територію Польщі, бо рано чи пізно це призведе до трагедії. Він додав, що загроза є не тільки для Польщі та Прибалтійських держав - під удар можуть потрапити Швеція, Норвегія, Фінляндія. Також деякі фахівці кажуть, що удар може бути завданий з Придністров'я по Молдову.

«Тому всім потрібно бути згуртованими та готуватися до найгіршого сценарію», - наголошує Сієрант.

Сайт «Волинь 24», 17 лютого 2024 року.

Повністю – за посиланням: <https://www.volyn24.com/news/tag/prognoz>

Закрити українське небо над зоною бойових дій цілком реально

(Що загрожує російській авіації у 2024 році)

У 2024 рік Україна увійшла з надією на отримання від міжнародних партнерів цілої низки нових зразків озброєнь – зокрема винищувачів F-16. А ось для російських окупаційних військ рік розпочався із серйозних втрат в авіації, що вже робить українське небо для окупантів небезпечним. Але як зміниться ситуація з появою F-16 і не лише? Спробуймо розібратися.

ВТРАТИ ОКУПАНТІВ

Несподівані втрати одразу трьох фронтів бомбардувальників-винищувачів Су-34 у районі тимчасово окупованої Чаплинки у грудні 2023-го, а потім літака ДРЛВ А-50 та пошкодження Іл-22 над Азовським морем у січні 2024-го порушило питання про безпеку українського неба для росіян навіть над тимчасово окупованими територіями.

3 грудня 2023 року різко зменшилася кількість бойових вильотів ПКС РФ над лівобережною Херсонщиною, але варто зазначити, що підвищилася інтенсивність роботи російської тактичної авіації в Донецькій, Луганській та Запорізькій областях. У той же час вдалося відігнати А-50 та Іл-22 від їхніх звичних маршрутів, але не повністю припинити діяльність.

У багатьох виникає уявлення, що у 2024-му році, коли Повітряні сили ЗСУ отримають F-16, відразу ж розпочнуться такі собі повітряні бої в стилі «Top Gun», але це не так. 2024-й дійсно стане роком витіснення російської авіації з українського повітряного простору, я в цьому впевнений, але відбуватися це буде за зовсім іншим і не настільки захопливим сценарієм. Хоча результати будуть справді захопливими.

ПОВІТРЯНИЙ БІЙ 2024

Можливості, особливо в питаннях вогневого ураження та номенклатури ракет, легких винищувачів F-16 я вже розглядав раніше, а тому зупинюся на головному їхньому засобі далекого ураження повітряних цілей – ракеті «повітря-повітря» AIM-120 AMRAAM. Найпривабливішими для нас є ракети модифікацій AIM-120C-5/C-6/C-7, а також AIM-120D з дальністю ураження 105, 120 та 180 км. Фактично ці ракети дозволять F-16 уражати російські літаки не лише над усією лівобережною Херсонською областю,

а й над північно тимчасово окупованого півострова Крим. Будь-який з російських бойових літаків ще до того, як заходить в зону для пуску своїх ракет або скидання КАБ, збиватиметься. Але за невеликої умови.

Для того щоб згадані ракети були ефективні на максимум, їм життєво необхідна підтримка по цілевказівці за рахунок літаків далекого радіолокаційного виявлення – AEW&C (або, як вони відомі у нас, – AWACS). З огляду на те, що ці літаки перебувають на регулярному чергуванні в повітряному просторі Румунії, в наданні такої підтримки я не сумніваюся. Тобто знищення російської авіації проводитиметься на відстанях, де вони самі нічого не зможуть нам протиставити? Буде таке собі «побиття немовлят»? Не зовсім так. Для російської тактичної авіації є номенклатура ракет класу «повітря-повітря» великого радіуса дії. Зокрема, Р-77 (110 км), Р-33 (160 км), Р-37 (нібито до 400 км)... Але всі російські далекобійні ракети класу «повітря-повітря» мають таку ж залежність від авіації ДРЛВ, як і у західних. Ось тільки щоб надати можливість російським ракетам використати весь свій потенціал, російським літкам ДРЛВ доведеться вийти з безпечної зони та повернутися до зони підвищених ризиків.

Фактично російська авіація буде загнана (як мінімум у небо над лівобережною Херсонщиною) у глухий кут, адже будь-яка спроба протидії українській авіації загрожуватиме потенційною втратою бойових чи розвідувальних літаків. Водночас поблизу лінії бойового зіткнення Луганської та Донецької областей застосування F-16 може бути обмежено, оскільки це зона за межами ефективного застосування літаків AEW&C, без заходу в повітряний простір України. Саме тому, на мій погляд, домінування F-16 розпочнеться саме з лівобережною Херсонщиною. Але в повітряному бою перемагатимуть не лише ці літаки.

ПІДТРИМКА З ЗЕМЛІ, Й НЕ ТІЛЬКИ

У рецепті з вигнання російської авіації з українського повітряного простору три інгредієнти, і F-16 лише один із них. Цілком не відкидаю, що F-16 стане не єдиним зразком західного винищувача, який надійде на озброєння ПС ЗСУ. В Україні регулярно приділяється увага постачанню німецьких ракет TAURUS, і в міру цих затримок все обурення виливається на німецьких політиків. Хоча це не зовсім справедлива критика. Адже є ще й невирішене

питання з інтеграцією цих ракет у Су-24, що є набагато проблемнішим завданням, ніж інтеграція Storm Shadow та Scalp-EG. Але це не проблема для винищувачів SAAB Gripen. Тим більше, що під час виступу в Давосі глава МЗС Швеції Тобіас Більстрем зазначив, що Стокгольм не проти передання SAAB Gripen Україні – у разі виконання низки умов. А у серпні 2023 р. повідомлялося про прибуття до Швеції українських пілотів для проходження курсу підготовки на SAAB Gripen.

Однак це лише припущення, а щодо інших складників із вигнання росавіації, то вони також добре знайомі – комплекси ППО великого радіуса дії та АТАСМС. Ракети АТАСМС повинні будуть обмежувати й загалом унеможливити використання російської авіацією аеродромів на тимчасово окупованих територіях. Відповідно це скоротить оперативність та підвищить ресурсовитрати у російській авіації. У той час як засоби ППО зберігатимуть високі ризики для ПКС РФ, навіть коли не фіксуються зльоти F-16.

ВИСНОВКИ

У 2024 році російській авіації буде неспокойно в українському небі, але й перед ПС ЗСУ стоять непрості завдання комплексного застосування кількох засобів протидії РОВ, а також потрібна у найвищому ступені акуратність під час застосування цих засобів, оскільки ворог теж має чим відповісти. Також слід розуміти, що результати будуть не блискучими, і відразу над усією зоною бойових дій зробити таку собі «безпольотну зону» для російських окупаційних військ не вийде, але загалом це цілком можливо.

Олександр КОВАЛЕНКО, військово-політичний оглядач проекту «Інформаційний спротив» Сайт «УКРІНФОРМ», 3 лютого 2024 року <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3822714-zakriti-ukrainske-nebo-nad-zonou-bojovih-dij-cilkom-realno.html>

Половина від потреб України

Ukraine Facility – це новий механізм підтримки України з боку ЄС. Він подібний до Механізму відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Facility), який використовується для фінансової підтримки країн-членів Євросоюзу.

Фінансова підтримка за такими програмами надається відповідно до схвалених планів дій, в нашому випадку – «Плану України». Такі плани спочатку готуються національними урядами із залученням громадськості та бізнесу, а потім узгоджуються з ЄС і містять перелік заходів, спрямованих на зміцнення економіки та макроекономічну стійкість.

Для України механізм передбачає надання 50 млрд євро протягом чотирьох років. Поки невідомо, коли та які суми будуть виділені, але є сподівання, що більшу частину коштів Україна отримає на початкових етапах програми (money front loaded).

За останніми повідомленнями, цього року

майже 7 млрд євро виділено на підтримку інвестицій в Україну, в тому числі на забезпечення можливих виплат за гарантіями ЄС на суму 7,8 млрд євро.

Ще 15% гарантій, або 1,17 млрд євро, зарезервовано на підтримку малих та середніх підприємств, у тому числі на гарантії за кредитами українських банків.

Паралельно не менше 20% гарантій, або 1,56 млрд євро, повинні піти на «зелені» цілі (зміна клімату, біорізноманіття, навколишнє середовище).

Технічна допомога та субсидії на виплату відсотків за позиками, наданими Україні від ЄС (Pillar III):

4,76 млрд євро з бюджету ЄС підуть на покриття відсотків за кредитами Україні, в тому числі за новими кредитами та кредитами, наданими у 2022-2023 роках, на технічну допомогу та інші напрями підтримки України, а також покриватимуть деякі адміністративні витрати на програму самого ЄС.

Цю складову було дещо збільшено

бюджетної підтримки.

Виконане домашнє завдання дорівнює отриманню коштів.

Відповідно до наявної інформації План міститиме як загальні реформи, необхідні для побудови забезпечення економічної сталості та сприяння економічному зростанню, так і секторальні заходи. Зокрема, передбачено кроки в рамках продовження реформи системи управління державними фінансами та реформи державного управління, подальші етапи розбудови та посилення антикорупційних органів.

Зусилля будуть також спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, вдосконалення регулювання на ринку праці та роз-

підтримки надаватиметься у формі грантів, з яких щонайменше 20% буде спрямовано на відновлення, реконструкцію та модернізацію регіонів, міст та громад України.

Також щонайменше 20% гарантій ЄС за програмою буде спрямовано на «зелені» проекти, а 15% гарантій зарезервовано на підтримку малого та середнього бізнесу.

Якою буде технічна допомога?

Ukraine Facility має замінити собою частини фінансових ресурсів, які ЄС традиційно надавав країнам в рамках інших програм, зокрема, програму IPA – фонди, які країни-кандидати отримують при підготовці до всту-

27 лютого 2024 року Європарламент ухвалив попередню узгоджену версію документа, який впроваджує новий механізм підтримки Ukraine Facility обсягом 50 млрд євро на чотири роки. Вже наступного дня, 28 лютого, його остаточно схвалила Рада ЄС.

І вже в березні, сподіваються в уряді, Україна в межах нового механізму отримає від ЄС 4,5 млрд грн перехідного фінансування.

Тож варто детальніше розглянути, що таке Ukraine Facility. Яку частку потреб України він закриває? Які вимоги має виконати українська влада для отримання цих коштів?

І зрештою, яка частка цієї допомоги видається у вигляді кредитів?

Ukraine Facility: на що та на яких умовах будуть витрачені 50 млрд євро від ЄС

ЄС може надати Україні 16 млрд євро, тоді як минулого року Україна отримала 18 млрд євро.

Потреба у зовнішньому фінансуванні в 2024 році становить \$37,5 млрд, і Ukraine Facility може перекрити приблизно половину цієї суми. Зазначимо, що ці кошти призначені для фінансування видатків держави, які не стосуються оборони та безпеки.

Фінансування грантової складової та відсотків за кредитами Ukraine Facility закладається в бюджет ЄС.

Цікаво, що потенційним джерелом надходжень за Ukraine Facility можуть стати також прибутки, отримані від заморожених російських активів, але, найімовірніше, йдеться про додаткові кошти до вже ухвалених 50 млрд євро.

Що стосується другої частини фінпідтримки України, то ще близько \$5 млрд Київ може отримати від МВФ, якщо вчасно виконає всі структурні маяки.

Поки що Україна виконує Програму повністю та вчасно, а тому на рівні експертів досягнуто рішення про третій перегляд Програми. В березні очікується позитивне рішення Ради МВФ щодо результатів такого перегляду, в результаті чого Україна має отримати черговий транш у сумі \$880 млн.

Підтримка від США поки що є предметом гарячих баталій, але хочеться сподіватися, що Україна все ж таки отримає цього року близько \$10 млрд.

Три складові підтримки

Фінансова підтримка складається з трьох елементів (pillars), а саме: 1) бюджетна підтримка, 2) інвестиційна складова, 3) кошти для субсидування відсоткових ставок та технічна допомога.

Кошти надходять протягом чотирьох років.

Бюджетна підтримка (Pillar I):

33 млрд євро у формі позик та 5,27 млрд євро у вигляді грантів до бюджету України. Позики надаються на 35 років, а початок виплат за основною сумою боргу почнеться з 2034 року.

З урахуванням закладеної в третій елемент субсидії, яка повністю покриватиме відсотки за кредитами, обслуговування цих позик не вимагатиме витрат з бюджету найближчими роками.

З цієї суми до 9 млрд євро кредитів мають бути доступні вже у січні-червні 2024 року до затвердження «Плану України», а далі кошти надаватимуть щоквартально залежно від виконання зобов'язань за «Планом України».

Додатково 20% грантів, тобто близько мільярда євро, зарезервовано на підтримку місцевих та регіональних потреб відновлення України. Це ілюструє важливість децентралізації для політиків ЄС: Європарламент та Рада ЄС при доопрацюванні документа Ukraine Facility приділяли особливу увагу ролі місцевих органів влади.

Інвестиційна складова (Pillar II):

порівняно з початковою версією від Єврокомісії, оскільки в іншому разі відсоткова субсидія «з'їдала» би всю суму, тоді як для Європарламенту та Ради ЄС важливо надати Україні технічну допомогу для вступу в Євросоюз та підтримати громадянське суспільство. Цьому блоку приділили велику увагу при оновленні документа.

Також у наступні чотири роки Україна не буде сплачувати відсотків за позиками, які отримувала раніше і буде отримувати зараз, що полегшить фіскальний тягар.

Як отримати гроші?

Перевагою ухваленого документа є можливість отримання Україною перехідного фінансування (bridge financing) у сукупній сумі 9 млрд євро до червня цього року, з яких 4,5 млрд євро ми сподіваємось отримати вже в березні.

Такий підхід дозволить уряду та Єврокомісії узгодити текст «Плану України» із впровадження реформ та змін.

Уряд має подати План впровадження двох місяців після набрання чинності Регламенту щодо Ukraine Facility. Він повинен відповідати крокам зі вступу України до ЄС, підтримувати соціальні, кліматичні та екологічні цілі, верховенство права та гендерну рівність, враховувати потреби місцевих органів влади, детально пояснювати, як уряд буде боротися з шахрайством та всіма формами корупції, тощо.

Попередньо, з моменту оголошення пропозиції про створення Ukraine Facility, українська сторона доклала зусиль для напруження проекту Плану, і при цьому певною мірою консультувалася з громадянським суспільством та бізнесом.

Вже відбулося кілька ітерацій узгодження Плану з Єврокомісією. Робота над Планом завершиться після врахування остаточних вимог Регламенту ЄС, консультацій із Верховною Радою.

А сам План буде схвалено Кабінетом міністрів України та передано до ЄС.

Після цього «План України» має оцінити Єврокомісія на відповідність визначеним критеріям. Відповідний Регламент передбачає, що впровадження заходів, передбачених у Плані, повинно сприяти прискоренню економічного зростання України, зменшенню соціальної нерівності, наближенню України до стандартів ЄС та усуненню перешкод до вступу України до ЄС, які визначені Єврокомісією.

Також Єврокомісія повинна буде оцінити виконання більше десятка інших критеріїв, визначених законодавцями ЄС. На основі оцінки Єврокомісії «Плану України» країни-члени ЄС мають його ухвалити кваліфікованою більшістю. При цьому Верховна Рада України, швидше за все, має ратифікувати фінансові угоди за кожним елементом Ukraine Facility.

Зміст Плану є важливим, оскільки саме на ньому ґрунтуватимуться зобов'язання України перед ЄС, які стануть передумовою для надання всіх наступних траншів

виток людського капіталу. Горизонтальними пріоритетами визначено побудову зеленої економіки (відповідно до Зеленого курсу ЄС – Green Deal) та подальшу цифровізацію. Але розраховувати на це не варто.

Набагато краще для України представити партнерам дієвий та реалістичний План і надалі виконувати усі зобов'язання вчасно.

Хто оцінює виконання завдань?

Єврокомісія відповідатиме за квартальну оцінку виконання зобов'язань. Результати оцінки та рекомендації з надання наступного траншу та його обсягу (виконали не все – отримали менше коштів) будуть спрямовуватися в Раду ЄС, яка матиме місяць на підготовку власного висновку.

Рада ЄС може не погодитися з висновком Єврокомісії, і тоді ці інституції почнуть діалог.

При цьому, як і під час виконання завдань за традиційними програмами макрофінансової допомоги, уряд консультуватиметься з Єврокомісією щодо впровадження передбачених зобов'язань. Так, Комісія має право здійснювати моніторинг виконання проектів у межах Ukraine Facility, зокрема процедур відбору та надання фінансування на впровадження окремих програм чи проектів, здійснення публічних закупівель, і відповідно надавати рекомендації з їх зміни.

Для відстеження виконання «Плану України» Комісія розробить відповідний інструмент – Дашборд (Ukraine Plan Scoreboard/Scoreboard), що фіксуватиме прогрес виконання заходів. Воно буде доступне онлайн та оновлюватиметься Комісією двічі на рік. Очікується, що технічне рішення буде готове до січня 2025 року.

Крім того, повідомлялося про створення окремого вебпорталу для відстеження прозорості фінансових операцій в Україні.

Для цього Україна зобов'язана одержувати двічі на рік дані про одержувачів фінансування на суму понад 100 тис. євро кумулятивно протягом чотирьох років.

Як в програмі інвестиційна складова?

Інвестиції є одним з елементів (pillars) Ukraine Facility. Для цього буде створена Рамкова інвестиційна програма для України з керівною радою (steering board), яка складатиметься з представників Єврокомісії та держав-членів ЄС. Роль керівної ради полягатиме у консультуванні Єврокомісії з приводу способів підтримки України, визначення ризиків, фінансових продуктів для інвестування тощо.

Важливу роль у впровадженні інвестиційної складової відіграватиме Європейський інвестиційний банк.

Сьогодні поки що тривають дискусії щодо формату відповідної підтримки. Але йдеться як про надання гарантій, так і про прямі інвестиції.

З наявної інформації про інвестиційну складову відомо, що понад 30% фінансової

підтримки надаватиметься у формі грантів, з яких щонайменше 20% буде спрямовано на закриття переговорних глав.

Ці кошти наразі закладено у третій елемент (Pillar III) Ukraine Facility. Він передбачає також підтримку громадянського суспільства.

При цьому, наприклад, кошти за програмою Horizon та за всіма іншими тематичними програмами ЄС, до яких вже приєдналася Україна, будуть доступні на «старих» умовах, тобто без прив'язки до Плану та Ukraine Facility.

*****

Ukraine Facility є критично важливим фінансовим інструментом підтримки України. Його дія буде комплексною та сприятиме пришвидшенню реформ у ключових секторах економіки, поліпшенню бізнес-активності, підвищенню економічної стійкості та прискоренню економічного зростання.

Він також допоможе державі в інтеграції до Європейського Союзу.

Лева частина надходжень буде напряму залежати від виконання заходів, передбачених у «Плані України» (гроші в обмін на реформи). Ці реформи потрібні передусім саме Україні, вони важливі для стійкості економіки та повернення до економічного зростання.

Але коли Україна стане членом Євросоюзу, вона також зможе скористатися всіма програмами ЄС для країн-членів.

Консорціум #RRR4U буде моніторити виконання зобов'язань в межах Ukraine Facility, оскільки від цього залежить макрофінансова стійкість України.

Автори:
Олександра Бетлій, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій;
Віталій Набок, Інститут аналітики та адвокатури;

Альона Корогод, Dixi Group;
Марія Репко, Центр економічної стратегії
Також у підготовці статті взяли участь Ігор Бураковський та Віталій Кравчук (Інститут економічних досліджень та політичних консультацій)

Стаття написана в рамках консорціуму RRR4U (Resilience, Reconstruction and Relief for Ukraine) – об'єднання чотирьох українських

організацій громадянського суспільства за фінансової підтримки Open Society Foundations та Міжнародного фонду «Відродження». Члени Консорціуму – Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Інститут аналітики та адвокатури, Dixi Group та Центр економічної стратегії.

Сайт «Європейська правда», 29 лютого 2024 року, за посиланням: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/02/29/7180668/>

На світліні: Президент України Володимир Зеленський, президента Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн та прем'єр-міністр Бельгії (країни, що головує в ЄС) Александр Де Кроо. Київ, 24 лютого 2024 року.

Наталя ФЕДЬКО:

«... у мій тихий світ привели війну

Байдужі раби і розлючені вовкулаки...»

Волелюбна й буремна Січеславщина (неофіційна назва Дніпропетровської області) має багато творчих облич в українській літературі. Але ми тут – про наше сьогодні, про вже двадцять перше століття, про незалежну Україну в умовах війни, коли паразитарна імперія російського фашизму захотіла її знищити й взагалі стерти з мапи світу. І от слово молодій поетці з Дніпра Наталі Федько, авторки раніше виданих 5-ти поетичних збірок, якраз і звертає на себе увагу і образністю, і глибиною змісту, і розмаїттям тем, які вона піднімає у своїх віршах, попри страшні події цієї війни. Наприклад, у своїй поезії «Заклинання миру» (а рядки саме з неї ми винесли в заголовок), на наш погляд, вона дуже емоційно, образно і точно змалювала картину того, що відбувається на наших очах, всупереч всім нашим сподіванням і мріям: «...Важко любити світ,

В якому з Героєм поряд живе гадюка

Й людиною зветься теж...».

Ті з числа наших читачів, які захочуть більш повно й глибоко ознайомитись із творчістю й поглядами на життя молодій поетці, можуть зайти на її профіль у Фейсбукі або ж почитати спочатку коротку біографію-представлення на інтернет-порталі «Жінка-УКРАЇНКА» за посиланням:

<http://ukrainka.org.ua/node/4112>

У нас же сьогодні – наша традиційна літературна сторінка, де дуже коротко і фрагментарно представлено творчість Наталі Федько різних періодів її життя.

ПРО ПОЕЗІЮ

Говорила сьогодні з однією мислячою людиною про поезію. Про те, що творчість – це своєрідне оголення душі... хочеться розкрити перед читачем свій духовний світ, але ж усвідомлюєш, що багато хто не зрозуміє, ще й посміється... Я сприймаю життя творчої людини так: вірші, новели, як і здібність до малювання чи іншого мистецтва, дана Всевишнім. Раз прийшло натхнення, варто спробувати поділитися результатом творчості... Бо це не тільки твоє, а й Того, хто це тобі дав... А читачі.. Хто зрозуміє, хто не зрозуміє. Це вже не проблема автора.

В минулому в мене були ситуації, коли читачі моїх поезій на якомусь творчому вечорі або фестивалі підходили зі словами вдячності. Говорили, що колись мій вірш підбадьорив їх або навпаки: спонукав до серйозності і не дав наробити помилок... В той же час хтось насміхався з віршів... Але душа – це не тільки творчість. Передусім душа – це вічний пошук Бога і пошук сенсу життя... Людські похвали і осуд – це лише думка конкретної людини. Комусь ти здався спорідненою душею, «пролунав», як схожа на нього самого нота. Когось роздратував, бо у нього інша «тональність». А глухий нічого і не почув.

Малюнок мій.

«Натхнення і двоє письменників».

2022-й рік.

ЗАКЛИНАННЯ МИРУ

Зі світом у сварці... Та – почала не я.
Цей світ не хотів учити надій паролі.
Усі чорні діри я облітала ще ластів'ям,
А як врятувалась – відає вітер в полі.

Чого я хотіла? Так, чарівних дурниць –
Натхнення, любові... і – щоб душа співала.
Я пити життя хотіла з добра криниць,
А мода на бруд з калюжі мене вбивала.

А потім у мій тихий світ привели війну
Байдужі раби й розлючені вовкулаки.
Йшли в бій незрадливі. Біль обірвав струну
Розвернених мрій... Зневіри холодна мряка

Упала на серце. Важко любити світ,
В якому з Героєм поряд живе гадюка
Й людиною зветься теж... А вселенський міт
Лежить немовлям сумним на руках Розлуки.

Фантоми війни блукають в моїх садах,
А я, мов дитя безстрашне, кричу крізь морок:

«Чом, світе сліпий, так довго жалів невдах?!
Чому не зумів ти Звіра убити ВЧОРА?!»

І що скажеш вдовам, сиротам, матерям
Героїв загиблих? Як їм тепер... Що ж далі?!»
Мовчить сивий світ. Здригнулася лиш Зоря:
«Надій не втрачай. Наш Ранок Потвору спалить».

Не плач, мужня діво. Янголи – поміж вас,
Щоб чесним вказати шлях, а безликих стерти...»
Світанок від мене рідну Зорю сховав,
А я розридалась віршем – папір все стерпить».

Я можу помститись світові. Певно тому – прощу.
Прошу йому всі образи – крім попелища.
Де ходять війна – там буде танок дощу,
А потім – садок. І Небо нам стане ближчим.

Зі світом сваритись – тільки смішить химер.
Ми кличемо Диво й вірим в життя щедроти.
Я в серці несу поразки минулих ер,
Щоб той, хто за мною піде, на попіл їх стер...
Світанок бентежний вчить мої сні по нотах.
20 листопада 2014 року

РУБАЇ

Не обманюй себе

Брехня собі - це непростимий гріх.
Спочатку прагнеши добрим бути для всіх
Ізраджуєш собі. А потім злишиш
Й дивуєшся, чому спів серця стих...

Планета хвора

Горять ліси. Зітхає океан,

Питає: «Боже, чи зіцлюєш від ран?»
Планета хвора, жадібність людини –
Цьому причина. Всім прозріть пора.

Добрі річки

Є ріки, наче душі матерів:
Красиві, чисті. Де б їх не зустрів,
Вони благословлять тебе на щастя,
І ти забудеш біль минулих днів.
13 вересня 2023 року

Вечірі роздуми

Досить небезпечними є люди, які вважають, що їхню любов та повагу треба заслужувати важкою працею, виборювати, вистраждати. Водночас їх самих треба любити просто так, за факт їхнього існування на землі. Будь-які компроміси не допускаються. Такий підхід вказує на дуже юних осіб, які ще не зіштовхнулися з реальним життям, або ж – на пихатих і схильних до маніпуляцій чоловіків та жінок. Також незрілими виглядають люди, які дають іншим оцінку по типу: гідний /не гідний. Особливо смішно й абсурдно це виглядає, коли гордовита людина, не знаючи всієї історії життя свого «підсудного», каже, що той, мовляв, не вартий благ, які має. Ця сусідка, мовляв, не гідна мати люблячого і вірного чоловіка, бо вона повненька і господиня так собі. А он цей стомлений старий учитель, який живе на мізерну пенсію, не вартий любові та поваги своїх дорослих дітей і поваги своїх колишніх

учнів. Бо він, мовляв, невдаха. Такий список може бути дуже довгим...

Коли йдеться про романтичні стосунки, багато хто зловживає терміном «він/вона не гідний/не гідна тебе». Насправді ця тема дуже суб'єктивна і дає простір для безлічі маніпуляцій. Значно гуманніше було б сприймати світ так, що у ньому є «твої люди» і «не твої». Якщо хтось не зміг стати твоїм, можливо, це і не його, і не твоя провина, а просто доля. І наймудріше, що можна зробити – розійтись. Це стосується всіх сфер: дружби, романтичних відносин, роботи. Навіть найпрестижніше місце може бути «не твоїм» за ритмом життя, атмосферою або ж за поведінкою людей, які є старожилками цього місця. Тож не варто знецінювати себе та інших. Ніщо так не рятує від крайнощів, як звичка поважати свою та чужу свободу вибору.

10 квітня 2023 року

ДУМКИ БІЛЯ
ТАРАСОВОЇ ГОРИ

На геніїв ділити і невдах
Своїх дітей не вмів Україна.
Любов її, немов жива вода, –
Для всіх, у кому є добра перлина.

Якщо й спіткнеться хтось
об камінь зла,
Підтримати його вона готова.
Для нас Вкраїна-мати зберегла
Любов до праці, мужність,
рідну мову.

На хліборобів, воїнів, митців
Земля українська щедра,
всі це знають.
Але найяскравіш в століть руці
Душа Тараса смолоскипом сяє.

Так, на багатство й радощі скупа
Була до нього завжди Україна,
Бо муза у безжурного – сліпа,
Живе й співає лиш наполовину.

Щоб став пророком,
болю ланцюгом
Життя Шевченка міцно прикувало
До смутків України й батоном
В його душі рядки гіркі писало.

Тараса слово громом сподівань
Лунало для українського народу,
Що в напівсні покори і страждань
Забув про незалежності клейноди.

Кобзар лишив нам іскру боротьби,
Але не встиг побачити пожежі.
Вкраїнці! Ми давно вже не раби,
Тож наше майбуття
від нас залежить.

Ми зможем все!
Найважче вже змогли.
В останній битві розум –
наша зброя...

Літають над Чернечою горою
Думки, які в словах не проросли

